

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT #10

Pedagogy

London

30.10.2018- 31.10.2018

U.D.C.37+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(31.10.2018) - Warszawa, 2018. - 156 str.

ISBN: 978-83-66030-58-9

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Nakład: 80 egz.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2018

ISBN: 978-83-66030-58-9

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

С. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Čekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskiego, Ukraina;

М. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

ТЕХНОЛОГИИ WEB –КВЕСТА КАК ИНТЕРАКТИВНАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА Гизатулина О.И.	7
ОСНАЩЕННЯ ЕКОПРОСТОРУ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПОВНОЦІННОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ Нежуга Я. В.	12
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УПРАВЛІННЯ ВИХОВНОЮ РОБОТОЮ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ Дудко Я. В., Желомська І.І.	16
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕДАЧІ РЕАЛІЙ АНГЛОМОВНИХ КРАЇН В ПЕРЕКЛАДАХ ПРОЗОВИХ ТА ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ Петій А. О.	18
ЧИТАННЯ ЯК ЦІЛЬ ТА ЗАСІБ НАВЧАННЯ: ВИДИ ЧИТАННЯ Сердюченко Ю. О.	22
ОСОБЛИВОСТІ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ Смеречак К.	25
ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЯК ІНОЗЕМНОЇ Солодюк Н. В.	27
ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ З ДЦП Стецко Х.	30
ФОРМУВАННЯ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА Стрілець О.	32
ВИХОВНИЙ АСПЕКТ У НАВЧАЛЬНІЙ РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ- ПСИХОЛОГАМИ Вінтюк Ю. В.	40
АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ Пантюк М., Москалюк Г.	43
ІНДИВІДУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ М. МОНТЕССОРІ Гук Х. М.	47
ВЗАЄМОДІЯ ВИХОВНИХ ІНСТИТУТІВ У ПІДГОТОВЦІ ДИТИНИ ДО ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ Пантюк М. П., Матіко А. І.	51

ПРИНЦИП ПРИРОДОВІДПОВІДНОСТІ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА РЕФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ Пантюк Т. І., Попович К. І.	56
НАСТУПНІСТЬ ТА ВЗАЄМОДІЯ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ЛАНОК ОСВІТИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ Пантюк М. П., Пристацька В.В.	60
ВНЕСОК М. БОГДАНОВИЧА В УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ПОЧАТКОВОГО КУРСУ МАТЕМАТИКИ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ДО СИСТЕМАТИЧНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ 6-РІЧНОГО ВІКУ (80-ТІ РОКИ ХХ СТ.) Біліченко Т. М.	64
ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ Цюкало Б.М., Рудницька Н. А., ...	67
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ АВТОРСЬКОЇ КАЗКИ ЯК ЗАСОБУ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ Плотнікова М.Є., Приладишева Л. М.	70
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ З ДЦП Білан А.	74
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ З ДЦП Двожан М.	76
СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ДИТИНИ З АУТИЗМОМ Приц Р.	80
СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА БЕЛЬГІЇ: ПОРІВНЯЛЬНО-ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ Савостейко З.	82
СОЦІАЛЬНЕ СИРІТСТВО ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ Мушак І. Ю.	87
ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕОДОРА ФРАНКЕ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ У НІМЕЧЧИНІ Бичок А.В.	91
TEACHING BUSINESS WRITING: COMMON PROBLEMS AND SOLUTIONS Lunina O.	94
РОБОТА З ТЕРМІНОЛОГІЧНИМ СЛОВНИКОМ ЮНЕСКО НА ЗАНЯТТЯХ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ Перинець К. Ю.	98

МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ Сіласва І. Є.,.....	102
THE EFFECTIVENESS OF ROLE PLAYING AS ONE OF THE PRODUCTIVE METHOD IN TECHING PROFESSIONAL ENGLISH Kuzan H.S.	110
ON IMPORTANCE OF LISTENING ACTIVITIES AT ENGLISH LESSONS Riabukha T., Gostishcheva N.	114
КЕЙС-СТАДІ – ЯК ФОРМА ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ Соболева С.В., Соболев О.І.....	117
ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ТА ЇХ ІТ-КОМПЕТЕНТНІСТЬ Вакулєнко Д. В., Добровольська А. М., Климук Н. В., Семенець А. В.,Кравець Н. О.,.....	127
ІТ-КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ТА ЇХ ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ Добровольська А. М.	131
ПОВТОРЕННЯ ЯК ЗАСІБ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАТЬ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ Лавренова М. В.	133
МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ АРТИСТИЗМУ ПЕДАГОГА-ДИРИГЕНТА В УМОВАХ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ Мержєва Л.Ф.	137
ОСНОВНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ У КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ Лашів Х.Т., Колесник М.Ю.	140
ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ Соснова Г.О.	145
ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ Ініваткіна С.А.	148
СУТНІСНІ ОСОБЛИВОСТІ АРТИСТИЗМУ ЯК КОМПОНЕНТА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА Баррій Т.Є.....	151
СУЧАСНИЙ СТАН НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З АЕРОНАВІГАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ПОЛЬОТІВ (АНЗПІ) Данилко О.Г., Писарюк А.Р.	153

КЕЙС-СТАДІ – ЯК ФОРМА ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Соболева С.В.

кандидат с.-г. наук, доцент,

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти

Соболев О.І.

доктор с.-г. наук, доцент,

Білоцерківський національний аграрний університет

Анотація. У роботі акцентується увага на впровадженні інтерактивних методів навчання у професійну освіту, зокрема, методу кейс-стаді. Кейс-метод включає одночасно й особливий вид навчального матеріалу й особливі способи використання цього матеріалу в навчальному процесі. Це допоможе підготувати сучасну молодь до уміння вирішувати складні нестандартні завдання, критично аналізувати обставини й приймати відповідно до ситуації рішення на основі аналізу інформації.

Annotation. The article is devoted to the problem of introduction of interactive teaching methods in vocational education in particular a case study method. Case method includes both a special kind of educational material and special ways of using this material in the educational process. It helps to prepare modern youth for the ability to solve complex non-standard tasks, critically analyze the circumstances and make decisions based on the situation on the basis of information analysis.

Ключові слова: професійна освіта, кейс-стаді, інтерактивне навчання, метод конкретних ситуацій, зміст кейсу.

Keywords: vocational education, case study, interactive teaching, method of specific situations, content of the case.

Реформування національної системи освіти України зводять проблему розвитку особистості в ранг пріоритетних завдань і, як наслідок, великого значення набуває впровадження інтерактивних методів навчання. Саме застосування інтерактивних методів навчання є найбільш ефективним засобом в опануванні сучасних технологій, підвищенні ефективності навчан-

ня і якості знань, формуванні життєвої і професійної компетентності сучасної молоді.

Інтерактивне навчання – це навчання, побудоване на основі спілкування та взаємодії, що реалізуються і в технологіях, і в методах, і в організаційних формах. Однією з інтерактивних методик, що набула популярності у Великобританії, США, Німеччини, Данії та ін-

ших країнах стала Case study (кейс-метод, метод аналізу ситуацій), розроблена англійськими науковцями М. Швером, Ф. Едейем та К. Єйтс. Саме їй у світової практиці відводиться важливе місце для вирішення сучасних проблем у навчанні. Вперше кейс-метод був застосований у 1910 році при викладі управлінських дисциплін у Гарвардський бізнес-школі, який добре відомий інноваціями, а в Україні даний метод став поширюватись тільки у другій половині 90-х років ХХ ст. [1]

Сутність методу полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, текстів які називають «кейсами») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень учнями з певного розділу навчання предмету.

Цінний даний метод тим, що він одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність, що безумовно є діяльним і ефективним в реалізації сучасних завдань системи освіти.

Цілі, на які спрямовано використання кейс-методу, залежить від типу конкретної ситуації. У сучасній літературі виділяють таку класифікацію кейсів [2]:

За структурою

Структуровані кейси (highly structured case) – короткий і точний виклад ситуації з конкретними цифрами і даними. Для такого типу кейсів існує певна кількість правильних від-

повідей. Вони призначені для оцінки знання і вміння використовувати одну формулу, навик, методику в певній галузі знань.

Неструктуровані кейси (unstructured cases). Вони являють собою матеріал з великою кількістю даних і призначені для оцінки стилю і швидкості мислення, вміння відокремити головне від другорядного і навичок роботи в певній галузі. Для них існують кілька правильних варіантів відповідей і зазвичай не виключається можливість знаходження нестандартного рішення.

Кейси першовідкривачі (ground breaking cases) можуть бути як дуже короткі, так і довгі. Спостереження за рішенням такого кейса дає можливість побачити, чи здатна людина мислити нестандартно, скільки креативних ідей вона може видати за відведений час. Якщо проходить групове рішення, то чи може вона підхопити чужу думку, розвинути її і використовувати на практиці.

За формою подання:

Паперові кейси;

Відеокейс;

Notts County 2.0.

За розміром:

Повні кейси (в середньому 20-25 сторінок) призначені для командної роботи протягом декількох днів і зазвичай мають на увазі командний виступ для презентації свого рішення.

Стислі кейси (3-5 сторінок) призначені для розбору безпосередньо на занятті і мають на увазі загальну дискусію.

Міні-кейси (1-2 сторінки), як і стис-

лі кейси, призначені для розбору на занятті і часто використовуються в якості ілюстрації до теорії, що викладається на ньому. У багатьох випадках міні-кейс може бути сформульований коротко, у вигляді одного-двох абзаців, і забезпечений питаннями, на які потрібно дати відповідь в обговоренні.

За рівнем складності:

Кейси для бакалаврів;

Кейси для магістрів;

Кейси для програм MBA та курсів підвищення кваліфікації.

Навчальні завдання кейс-методу полягають у: – набутті навичок використання теоретичного матеріалу для аналізу практичних проблем; – формуванні навичок оцінювання ситуації, вибір та організацію пошуку основної інформації; – виробленні вмінь формулювати питання і запити; – виробленні вмінь розробляти багатоваріантні підходи до реалізації плану дії; – формуванні вмінь самостійно приймати рішення в умовах невизначеності; – формуванні навичок та прийомів всебічного аналізу ситуацій, прогнозування способів розвитку ситуацій; – формуванні вмінь та навичок конструктивної критики [3].

Кейс розглядається як досить складне і багатофункціональне інтелектуальне утворення, яке характеризується різноманіттям функцій. Під функцією кейса розуміється його можливе ефективне використання з метою задоволення деяких потреб людей. При цьому кейси можуть виконувати різні функції. На наш погляд, важливими функціями кейс-методу є на-

вчальна, виховна, тренувальна, аналітична, дослідницька, систематизуюча, прогностична (табл. 1) [4].

Аналіз структури технології у педагогічній літературі дозволяє нам виділити такі основні компоненти технології кейс-стаді: цільовий, змістовий, організаційний, діяльнісний, оціночно-результативний. Розглянемо детальніше основні компоненти технології кейс-методу.

Цільовий компонент. Організація процесу навчання за допомогою кейс-методу пов'язана, з чітким визначенням його цілей, а також усвідомленням і прийняттям їх учнями (студентами). Цільові установки спричиняють розуміння учнями (студентами) суті й способів організації навчально-пізнавальної діяльності, суттєво впливаючи на її активізацію. Як у процесі навчання, так і при проведенні кожного навчального заняття за допомогою кейс-методу реалізуються три основні групи взаємопов'язаних цілей. До першої з них належать цілі навчальні (оволодіння знаннями, уміннями, навичками); до другої – цілі розвиваючі (розвиток інтелектуальної, емоційно-вольової, діяльнісно-поведінкової сфери особистості); до третьої – цілі виховні (формування наукового світогляду, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури) тощо. Це означає, що, проектуючи проведення навчального заняття, педагог повинен чітко визначити завдання навчання. Навчальними завданнями кейс-методу є: використання теоретичного матеріалу для аналізу прак-

Таблиця 1
Функціональне поле кейсів

Домінуюча функція кейса	Тип кейса	Характеристика функції кейса
Навчання	Навчальний	Отримання знання щодо динамічних стохастичних об'єктів
Виховання	Виховний	Формування професійних компетенцій
Тренінг	Тренувальний	Тренування тих, хто навчається, з метою отримання навичок діяльності в умовах постійних змін
Аналіз	Аналітичний	Вироблення вмій та навичок аналітичної діяльності
Дослідження	Дослідницький	Отримання принципово нового знання щодо динамічних стохастичних об'єктів
Систематизація	Систематизуючий	Систематизація ситуаційного знання
Прогнозування	Прогностичний	Отримання інформації про майбутнє стохастичної системи

тичних проблем; формування вмій й удосконалення навичок оцінювання ситуації, вибір та пошук основної інформації; вироблення вмій формулювати питання і запити, розробляти багатоваріантні підходи до реалізації плану дії; формування вмій самостійно приймати рішення в умовах невизначеності; прогнозування способів розвитку ситуацій тощо. У цій системі учень (студент) є головним діючим елементом. Розробка будь-якого курсу повинна починатися зі встановлення цілей з точки зору учня (студента), а не педагога чи предмету. У межах цільового компоненту основними завданнями створення кейсів є: визначення цілей створення кейсів; критеріальний підбір ситуації, необхідних джерел інформації (пошук за ключовими словами в Internet, аналіз каталогів друкованих видань, журнальних статей, газетних публікацій, статистичних даних); підготовка первинного матеріалу в кейсі (компоновка матеріалу, визначення форм презентації: відео тощо),

підготовка методичних матеріалів щодо його використання (завдання для учнів (студентів) і можливі питання для ведення дискусії та презентації кейсу).

Змістовий компонент технології кейс-методу в професійній підготовці полягає у виокремленні загальних етапів впровадження технології. Визначимо завдання кожного етапу. Підготовчий етап кейс-методу передбачає систематизацію і корекцію наявних знань учнів (студентів), доведення їх до рівня, на основі якого формування більш ґрунтовних знань під час упровадження наступних етапів буде досягати найбільшої ефективності. Основний етап кейс-методу пов'язаний із формуванням знань про сутність, зміст і структуру навчального кейсу та виробленням здатностей майбутніх фахівців. На цьому етапі слід відмітити важливість міжгрупових зв'язків, застосування головних педагогічних категорій щодо рішення приватних питань або розкриття ситуацій. Остан-

ний етап кейс-методу включає формування вмій з реалізації дій прийняття рішення. Слід зазначити, що використання кейс-методу припускає варіантність навчання. А саме: проблемна ситуація може бути висвітлена на початку вивчення теми й використовуватись як основа при викладанні теоретичного матеріалу або може застосовуватись з метою узагальнення та систематизації матеріалу. В такому разі, її доцільно використовувати на практичних заняттях, після попереднього повторення основного теоретичного матеріалу. Ефективне використання кейсу потребує від педагогів ретельного планування. Така підготовка включає зміст, що означає вибір питань (проблем), на яких акцентується увага через застосування обраних процесуальних технологій. Підготовка змісту кейсів. Застосовується метод "кроків" щодо ідентифікації та вибору питань (проблеми) у окремому кейсі. Для слухачів даються такі завдання. Крок I. Проаналізуйте зміст (сутність) кейсу. Прочитайте його декілька разів. У ході читання запишіть проблеми, які піднімають герої, розглядаються у ситуаціях чи подіях. Крок II. Перегляньте перелік зафіксованих проблем. Можливо, треба щось додати, поновити. Переконайтеся, що охоплено весь спектр проблем. Цей список має відображати ваш досвід, освіту, особистість. Пам'ятайте, що немає "правильного" чи "неправильного" переліку. Крок III. Перегляньте фонд бібліотеки, зверніться до однокурсників, використайте власний досвід тощо. Знайдіть статті, книги,

довідні, які пропонують теоретичний матеріал (узагальнення, розповіді тощо) щодо питань (проблем), які ви обрали. У цьому випадку ви будете повністю готові до виконання кейсу. Це також допоможе обрати техніки щодо використання кейсу. Зв'язок з обраною літературою для читання. Ретельно відібрана література для читання збагатить та сфокусує навчальний потенціал кейсів. Загалом, корисними є завдання з читання. Один і той самий кейс можна використовувати з різними цілями, з різними завданнями для читання. Підготовка кейсів для обговорення. Готуючи кейс до роботи в групі, необхідно визначитися з цілями. Кожен з педагогів має визначитися з питаннями і розробити власну стратегію використання кейсів в контексті свого курсу. Той чи інший кейс передбачає мету використання: одні розкривають етичні питання чи міжособистісні проблеми, інші закликають до проектування поведінки героїв (подій). У кейсах, які передбачають рольові ігри, слід розігрувати героїв кейсу. У кейсах, які представляють собою діалог між героями, надавайте слухачам змогу підготувати повідомлення; стимулюйте формальні дебати в класі.

Організаційний компонент на основі методу конкретних ситуацій здійснюється за таким алгоритмом: 1. Підготовка (до початку занять) включає конкретизування мети і розроблення конкретної ситуації і хід заняття. 2. Ознайомлення (під час заняття) передбачає втягнення в аналіз реальної ситуації, вибір оптимальної форми

піднесення матеріалу для ознайомлення. 3. Аналіз (початок обговорення кейса) кейсу в групі й вироблення рішення. 4. Висновки (презентація групових рішень) представлення й обґрунтування рішення / висновків групи з кейсу. Навчальне заняття з використанням методу кейсів умовно поділяється на три етапи: 1. Етап організації роботи над кейсом. 2. Етап безпосередньої роботи над кейсом. 3. Завершальний етап роботи над кейсом і підведення підсумків. Даний алгоритм вміщує наступні дії учня (студента): 1) знайомство зі змістом кейсу; 2) аналіз змісту кейсу: учні (студенти) самостійно упродовж 10-15 хвилин аналізують інформацію, виписують цифрові дані; 3) обговорення кейсу: викладач оцінює ступінь засвоєння матеріалу, підводить підсумки обговорення й оголошує програму роботи першого заняття; 4) формуються робочі підгрупи (команди) з 3-5 учнів (студентів); кожна підгрупа розташовується в різних частинах аудиторії; 5) обираються модератори в кожній підгрупі; 6) розподіляються теми педагогом з урахуванням побажань кожної підгрупи (якщо тема для всіх підгруп одна, то педагог її оголошує і називає терміни її виконання і представлення результату); 7) коментар педагога з детальним поясненням цілей і завдань роботи кожної підгрупи, форми подання звіту.

Сутність діяльнісного компонента технології кейс-методу становить реалізація знань, тобто комплекс певних дій. Рівень володіння педагогічними вміннями – один із основних критеріїв

оцінки сформованості діяльнісного компонента. Крім того, діяльнісний компонент включає форми і методи, які використовуються у педагогічному процесі. Перш за все, кейси, що готуються, складені, зазвичай, у письмовій формі або за допомогою ТЗН й на основі реальних фактів, читаються, вивчаються й обговорюються учнями (студентами). Кейси становлять основу бесіди чи обговорення аудиторії під керівництвом педагога. Тому кейс-метод включає одночасно й особливий вид навчального матеріалу й особливі способи використання цього матеріалу в навчальному процесі.

Оцінно-результативний компонент дозволяє встановити відповідність досягнутих у процесі навчання результатів поставленим цілям і завданням навчання, відзначити успіхи учнів (студентів), виявити недоліки у їхній роботі з кейсом. Оцінювання тісно пов'язано з підготовкою й плануванням педагогом навчального заняття і складається з таких дій:

1. Визначення мети й очікуваних результатів включає оволодіння необхідними вміннями та навичками, формування цінностей. Наприкінці заняття вони повинні вміти пояснити існування соціальних норм у суспільстві, розрізняти їх, наводити приклади різних норм; отримати навички розробки правил поведінки майбутнього фахівця; сформулювати власне ставлення до соціальних норм і призначення до професії.

2. Визначення мети оцінювання передбачає виставлення оцінок, визна-

чення рівня розвитку і можливостей учнів (студентів).

3. Вибір способу оцінювання пов'язаний з різноманітними стратегіями (методами чи прийомами). У літературі запропоновано: а) метод спостереження і складання списку показників; б) написання невеликого нарис-міркування (есе) з викладом своїх думок з даного питання; в) виконання рольових ігор; г) підготовка проектів).

4. Вибір шкали оцінювання. Рівень стартових спроможностей учнів (студентів) оцінюється через категорії "високий", "середній", "низький".

5. Шляхи доведення до учнів (студентів) очікувань педагога. Оцінювання відбувається під час вивчення нового матеріалу і виконання інтерактивних вправ [5].

Застосування технології кейс-методу може допомогти у навчанні. Використовуючи цей інтерактивний метод навчання реалізуються майже всі практичні знання, а також уміння прогнозувати різні ситуації, вести бесіду, висловлювати свою думку, відстоювати свої погляди, переконувати співбесідника, адекватно сприймати критику, аналізувати та робити висновки. Втілення теорії в практику і є цінністю цього методу. Обговорення тем, ситуацій, схожих до тих, що виникають у професійній діяльності та у повсякденному житті, майже театральний розподіл ролей у розіграванні "кейсів" може створити не тільки творчу атмосферу на занятті, а й вирішити основну мету вивчення предмету.

Зобов'язання педагога при застосуванні кейс-методу полягає в тому, щоб створити в навчальній аудиторії такі умови, які б дозволили розвинути в учнів вміння критично мислити, аналізувати, спонукати їх до того, щоб в процесі дискусії поділитися власними думками, ідеями, знаннями та досвідом. Зобов'язання учня полягає в тому, щоб збагачуючи своєю творчою енергією навчальний процес, прийняти на себе частку відповідальності за його результативність. При цьому учні повинні усвідомлювати, що педагог знаходиться в аудиторії для того, щоб допомогти їм, і вони мають скористатися цим у повній мірі, проте основна відповідальність за те, чому вони навчилися, лежить на них.

Даючи учням завдання у формі кейсів, педагог відкриває їм значно більшу можливість поділитися своїми знаннями, досвідом і уявленнями, тобто навчитися не тільки у нього, а й один у одного. Такий метод піднімає впевненість учнів у собі, у своїх здібностях. Учні активно вчать слухати один одного і точніше висловлювати свої думки. Навички, які формуються при застосуванні кейс-методу: спостереження, відбір даних, ідентифікація проблеми, розробка щодо прийняття альтернативних рішень, спілкування, мотивація.

Завданням кейс-методу є не просто передача знань, а навчання учнів здатності справлятися з такими унікальними та нестандартними ситуаціями, які вимагають знань з багатьох наук, які, як правило, виникають в реальному

житті. При цьому кейс-метод формує особистісні якості: працьовитість, креативність, здатність бути конкурентоспроможним на ринку праці, готовність взяти на себе відповідальність за результати власного аналізу ситуації і за роботу всієї групи, впевненість в собі, комунікативну культуру, формує соціально активну і життєво компетентну особистість, здатну до саморозвитку, самовдосконалення і самореалізації [6].

Участь педагога у застосуванні кейс-методу полягає в організації всього, що потрібно для того, щоб бесіда, диспут або будь-яка рольова гра пройшла цікаво, корисно, дієво, емоційно, була насичена певним матеріалом. Готуючи учнів до прийняття участі у “кейсах”, бажано скласти комплекс ситуаційних вправ, що допоможуть підготуватися до цього виду діяльності. А вже потім треба запропонувати теми для обговорення, підібрати матеріал, обрати модель конкретної ситуації, допомогти розробити сценарій та варіанти рішень, дати завдання підготувати питання, розподілити ролі, поділити на малі підгрупи, враховуючи особливості роботи в різних групах, обрати того, хто буде вести бесіду, запропонувати завдання для тих, хто вважається “пасивним учнем” [3].

На думку Г.Б. Гордійчука, аналіз конкретних навчальних ситуацій (case study) – метод навчання, який призначений для вдосконалення навичок і отримання досвіду в наступних областях: – виявлення, відбір і вирішення проблем; – робота з ін-

формацією – осмислення значення деталей, описаних в ситуації; – аналіз і синтез інформації і аргументів; – робота з припущеннями і висновками; – оцінка альтернатив; – ухвалення рішень; – слухання і розуміння інших людей – навички групової роботи. Безпосередня мета методу case-study – спільними зусиллями групи студентів проаналізувати ситуацію – case, що виникає при конкретному стані справ, і виробити практичне рішення; закінчення процесу – оцінка запропонованих алгоритмів і вибір найкращого з них у контексті поставленої проблеми [7].

Сьогодні молодь, більше, ніж будь-коли, повинна вміти вирішувати складні нестандартні завдання, критично аналізувати обставини й приймати відповідно до ситуації рішення на основі аналізу інформації. Розвиток пізнавальних, творчих навичок та умінь, що потребують самостійного конструювання знань та орієнтації в інформаційному просторі, лежить в основі інноваційних технологій навчання. Впровадження кейс-технології в освітній процес ПТНЗ на даний час є дуже актуальним, що зумовлюється такими особливостями: По-перше, зараз відбуваються соціально-економічні зміни в суспільстві і в усіх сферах відбуваються оновлення. Освіта не виняток. Інноваційна діяльність викладачів та вчителів, що включає в себе створення, освоєння і використання педагогічних нововведень, і є оновлення освітньої системи в політиці. По-друге, зміна кількості уроків, обсягу

інформації, фізичного навантаження, введення нових предметів, призводить до того, що потрібні нові форми організації технологій навчання. В даному випадку підвищується роль педагогічних знань у викладацькому середовищі. По-третє, потрібно змінювати ставлення викладачів і вчителів до вивчення і застосування інноваційних технологій. На відміну від минулого, де у викладачів був не великий вибір рекомендованих їм педагогічних технологій, у сучасних педагогів є величезна база інформації, методів, які вони можуть використовувати в освітньому процесі. Метод кейс-стаді сприяє розвитку різних практичних навичок в учнів. Його перевагою є те, що він дає унікальну можливість вивчити складні або емоційно значимі питання в безпечній обстановці навчального заняття, а не в реальному житті, з її погрозами і ризиком. Він дозволяє вчитися, не турбуючись про неприємні наслідки, які можуть виникнути в разі неправильного рішення. Використання методу кейсів в навчальній програмі допомагає доповнити багато теоретичних аспектів курсу за допомогою введення практичних завдань, які учням необхідно вирішити. За змістом кейс повинен відповідати таким умовам: – являти собою опис ситуації – реальної чи максимально близької до реальної; – в кейсі повинні бути представлені основні характеристики ситуації і залучених до неї осіб, а також загальний контекст ситуації; – описувана в кейсі ситуація повинна бути пов'язана з конкретною темою курсу,

що представляє певні складності для вивчення, або з курсом в цілому; – кейс може припускати загальний аналіз й оцінку ситуації або вирішення певної проблеми; – описувана в кейсі ситуація може припускати одне або кілька правильних рішень. При цьому рішення не повинні бути очевидними для учнів; – кейс повинен бути сформований і адаптований відповідно до цілей навчання, домінуючим методом навчання й особливостями учнів [8].

Отже, використання кейс-технологій під час вивчення фахових дисциплін у підготовці конкурентоздатних фахівців дозволить урізноманітнити навчальний процес та підвищити інтерес і мотивацію до навчання у закладах професійної освіти. Найголовнішою навичкою, яку здобуває учень під час навчання за даною технологією, повинно стати вміння під професійним кутом зору сприймати будь-яку наочну, вербальну інформацію, самостійно осмислювати інформацію, приймати рішення, визначати оптимальні шляхи реалізації цього рішення, сприяти розвитку нових якостей і умінь

Список використаних джерел

1. Ягоднікова В.В. Кейс-метод (Case study) як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm
2. Матеріал з Вікіпедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Метод_кейсов
3. Сурмін Ю. П. Метод аналізу ситуацій (Case study) та його навчальні можли-

- вості. Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології / Ю.П. Сурмін // кол. моногр. – К.: МАУП, 2005. – 126 с.
4. Сурмін Ю. П. Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnyk. academy.gov.ua/wp-content/uploads/2015/06/04.pdf>
  5. Ковальова С. М. Технологія застосування кейс-методу в професійній підготовці вчителя в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/25343/1/20.pdf>
  6. Смирнова О.О. Кейс-метод як форма інтерактивного навчання на уроках математики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/fo>lderview?id=0B9PfiJKNawNERV8wW19ZWmN2b28&usp=sharing
  7. Gordeychuk G.. (2004). Vukorystania keys-metodu yak zasobu [The use of case method as a means of ensuring the professional orientation of teaching of General subjects in VET] / Year. Gordeychuk // Modern information technologies and innovational teaching methods in specialists ' training: methodology, theory, experience, problems: the CG. Sciences. PR / editorial Board.: I. A. Sasun (Chairman) and others. – М.: Vinnitsa.
  8. Ковальова С.М. Кейс-метод у системі професійної підготовки майбутніх учителів у Великій Британії: дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Ковальова Світлана Миколаївна. – К., 2012. – 262 с.